

Cuvînt al Sfîntului TEOFAN ZĂVORÎTUL

Societatea creștina are duhul sau propriu, principiile sale proprii și propriile sale reguli și trebuie să ne împotrivim pătrunderii și întaririi obiceiurilor pagane, care îi sunt străine și pentru ca acestea să nu înjosoare pentru creștini și jignitoare pentru Domnul. V-am mai vorbit despre cât de rău au întampinat unii la noi Anul nou. După aceea auz ca multora nu li s-a parut ca așa ar sta lucrurile, iar unii comentează: "Ce să mai vorbești împotriva a ceea ce este în obicei? Nu mai faci nimic, oricât ai muștra sau felicita".

Despre primul fapt, adică faptul că unora nu li s-a parut, fiecare face cum vrea, însă adevărul trebuie spus și ceea ce este nedrept trebuie îndreptat. Iar cel de-al doilea îl propun judecării voastre: oare este adevărat că dacă a pătruns un obicei rău nu avem temeiuri pentru a ne înarma împotriva lui? Ca nu mai putem face nimic? Ca nu putem birui, de vreme ce duhul societății este acesta sau cerința societății este aceasta?

Mi s-a parut că aceasta este o idee foarte ciudată. Reiese că dacă a pătruns un obicei rău, nu trebuie să ne mai atingem de el: n-are decât să se întarească și să atragă un număr tot mai mare de creștini, până ce va pune stăpânire pe toți. Va pătrunde un alt obicei rău, nici de acela să nu ne atingem; vine un al treilea, nici de el să nu ne atingem. Ce înseamnă asta?! Societatea creștina este, oare, un fel de groapă pe care o putem umple cu orice?! Și în felul acesta ne napădesc toate aiurelile, așa încât în cele din urmă nici nu mai poți să îți dai seama dacă societatea este creștina sau te miri ce...

Nu, nu este așa. Ca orice societate, și societatea creștina are duhul sau propriu, principiile sale proprii, propriile sale reguli, care trebuie să slujească drept măsură a relațiilor reciproce dintre membrii ei și a relațiilor tuturor acestora cu cei din afara. Ea nu poate și nu trebuie să primească nimic potrivit duhului sau și regulilor sale fără să se înjosească singură și să se facă singură de rusine. Asemenea reguli și obiceiuri proaste nu se pot vari în ea atata timp cât ea se cunoaște bine pe sine însăși și înțelege bine ce îi este propriu și ce nu-i este. Ma rog, să zicem că din nebagare de seamă se poate strecura ceva de felul acesta, însă îndată ce arăți că lucrul cutare și cutare nu se potrivește creștinilor, toți creștinii sinceri, care au îngăduit anumite lucruri fără să le cerceteze cu de-amanuntul, le vor parasi cu dispreț, fără întârziere, ca pe ceva care îl jigneste pe Hristos Domnul, pe care ei îl iubesc și este înjositor pentru numele de creștin, care pentru ei e prețios.

În această nădejde m-am și adresat vouă cu un cuvânt de muștrare, fiind incredintat că toți creștinii de bună credință și cu coloana vertebrală nu vor pune la spate cuvintele adevărului. Atunci când vorbim nu va poruncim, doar, nu va silim la nimic, ci descoperim conștiințelor voastre voia lui Dumnezeu cea bună, plăcută și sfântă. Și oricine este de la Dumnezeu ne ascultă. Cel care este de partea lui Dumnezeu iubeste tot ce este dumnezeiesc, care își pleacă auzul către îndemnul potrivit cuvântului lui Dumnezeu, acela, bineînțeles, își va misca voia și poftă spre împlinirea povetelor bune.

Asadar, totul stă în voință. Nu vrei, sigur că nu faci nimic. Dumnezeu Însuși nu sileste liberă alegere omenească, ci propune totul voinței ei. Însă cum spune? Dacă vei intra și Ma vei asculta, bunătățile pamântului vei manca; iar dacă nu vei vrea și nu Ma vei asculta, sabia va va manca (Is. 1, 19-20). Traiesti cum dorești, cine te tine legat? Însă ia seama și la urmări, și la roadele vietii pe care o vei alege și fii gata să le întampini.

Din acest punct de vedere, adică în privința dispozițiilor sufletești, dacă te vei uita la toate voințele, vor iesi la iveală, bineînțeles, o seamă de suflete învarțosite în obiceiuri lumesti. Acestora ce să le mai spui? I-a zis Dumnezeu lui Moisi: Loveste cu toiagul în piatră. Moisi a lovit și a curs apă. Iar în aceste suflete dacă Dumnezeu Însuși va lovi cu cuvântul Sau și sabia acestui cuvânt va sari din ele într-o parte, cu un zăngănit dureros. Acestea trebuie lasate sortii lor. Sunt, însă, și suflete neputincioase, sovaitoare, care și de fagăduințele creștinești se tem să se lipsească, și să se lase de obiceiurile trupesti nu găsesc putere. Către unii ca aceștia este nevoie de cuvânt și cuvântul nu va ramane neroditor în ei.

Ei zic de obicei: "Am vrea, dar sunt multe piedici; așa s-au împletit împrejurările, ca ne e greu să ne lasăm". Greu... Mie mi-e însă greu să înțeleg de ce e așa de greu. Greu e să faci ceva, iar să nu faci – unde-i greutatea? Greu e să împlinesti obiceiurile lumesti și acestea chiar că sunt grele, iar a te lepăda de ele nu este nicio greutate. Doar un cuvânt să zici și sezi liniștit. De pilda, în noaptea despre care era vorba, căta osteneala și cate batai de cap au fost în casele unde s-a adunat la lume și la persoanele la care s-a adunat – și asta vreme de două sau de trei zile! Iar cei care s-au lepădat de obiceiul cu pricina s-au desfatat de odihna trupestă și de pace sufletească.

La fel și cu ceea ce a fost în unele case în noaptea noului An, dinspre 1 spre 2 – cât deranj și câte griji! Am în vedere că unii s-au împototonat ca la carnaval și toată noaptea au alergat pe la casele oamenilor, iar

alții au făcut pregătiri pentru aceasta și le-au deschis casele. Aceasta este culmea nechibzuinței și a necuviinței! Și ce greutate era să preîntâmpinai una ca aceasta? Tu nu te împototona ca la carnaval, iar tu nu fă pregătiri ca să primești. Doar nu te sileste nimeni.

Veti spune: "Noi nu vorbim despre osteneala aceasta, pe care o cer obiceiurile lumesti, ci despre faptul că ne este greu să renunțăm, ne este greu să încalcăm obiceiul. Dacă renunțăm, ce-o să zică lumea?" Dar trebuie, fratilor, să dovediti și puțină barbatie. Fără taria aceasta a duhului, fără a fi gata să vă luați la luptă cu orice piedică întâlnită în calea împlinirii hotărârilor celor bune, nu veti putea avea nicio reușită. Asta ar însemna să vă dați robi împrejurărilor și să alergați încotro vă trag ele.

Nu! Ci trebuie să vă însuflețiti și, odată ce v-ați dat seama care sunt cerințele creștinismului, să renunțați cu barbatie la tot ce nu se potrivește cu el. În primele timpuri ale creștinismului, când el era încă în curs de răspândire, creștinii trebuiau să renunțe nu la te miri ce obiceiuri, cum este cazul la noi, ci să se lepede cu hotărâre de tot, pentru că toate obiceiurile păgâne erau pătrunse de duhul paganismului, care este potrivnic Duhului lui Hristos.

Totuși, în pofida acestui fapt, ei nu stăteau pe gânduri și nu sovaiau, ci îndată ce gustau cât de bun este Domnul, rupeau dintr-o lovitură toate legăturile cu cele dinainte și intrau într-o nouă orânduială de viață. Și hotărând aceasta la început, nu își mai calcău nicicând hotărârea. Erău defaimați, prigoniti, chinuți, dar stăteau neclinti într-ale lor. Nu voiau nicidecum să se incline iarăși spre cele ce sunt potrivnice Domnului Iisus, pe Care ei îl iubeau. Iată model pentru voi, ca să-l urmați totdeauna!

Ca odată ce v-ați dat seama ce nu se potrivește cu Duhul lui Hristos, să renunțați scurt la ele. Lumea n-are decât să zică ce vrea. O să vă tiranizeze gurile rele. N-au decât: îndurând asta cu răbdare și neclintire, va veti face partasi nevoitei mucenicesti ale celor dintâi creștini. Atunci, tirani ai creștinilor erău imparatii să capetenii, pe când acum postul acesta e ocupat de opinia publică... Și cine nu știe oare cât de bine își face aceasta datoria? Opinia publică de acum prigoneste cu hotărâre tot ce e creștinesc. Și îndată ce începe cineva să aibă răvna pentru lucrurile dumnezeiesti, ea se ridică împotriva lui și cu limba și cu fapta. Lucrul acesta nu e ascuns de noi, și voi îl cunoașteți. Trebuie să pricepeți, însă, ce reprezintă această opinie și să vă însuflețiti cu barbatie împotriva ei, știind că ea nu este corectă, nu e statornică, nu-i de nădejde, că e vremelnică și că există și o altă opinie, formată în cercul smeriților robi ai lui Dumnezeu, care circula lin și fără zarvă printre ei, care se ridică la cer, și acolo este primită de toți cei care au plăcut lui Dumnezeu și este pecetluită de Însuși Domnul nostru. Amandouă aceste opinii vor sta cândva – una împotriva celeilalte – înainte întregii fapturi. Și noi știm dinainte că opinia lumii păcătoase nu va sta în picioare la judecată, pe când opinia robilor lui Dumnezeu se va îndreptăți și se va arăta biruitoare.

Spun asta având în vedere nu doar ce s-a făcut la noi de Anul nou, ci toate obiceiurile proaste, îndeobște, atât în straturile de sus, cât și din cele de jos ale societății. Nu le mai amintesc acum, însă când va fi nevoie nu voi tăcea. Unora doar să le zici, și vor înceta; alții poate că nu încetează deodată, ci se mai luptă, dar tot vor înceta. Tocmai din această pricină nu trebuie să las nemustrate obiceiurile voastre rele, pentru că altfel cine știe unde puteți ajunge? Așa că răbdăți-ne, dacă din dragoste de voi rostim câteodată și cuvânt de muștrare.

Profetismul dostoievskian "la lucru": "Spre asta ne îndreptăm..."

Dacă cineva dintre oamenii "competenți" "ar demonstra" cât de cât că pentru cauza comună ar fi chiat util să jupoi uneori pielea de pe cate o spinare și că, desi operatia este dezgustatoare, totuși "scopul scuza mijloacele", deci, dacă cineva s-ar pronunța în acest sens într-un stil adecvat și în circumstanțe propice, atunci, credeti-mă, imediat ar apărea și executori, ba dintre cei mai bucurosi.

Credeti-mă, totdeauna e posibilă cea mai deplina aberație și în mintile, dar și în inimile oamenilor, iar la noi, chiar în epoca pe care o trăim, nu numai că este posibilă, dar e și inevitabilă, judecând după mersul lucrurilor.*

"Atunci multi se vor sminti și se vor vinde unii pe alții; și se vor uri unii pe alții. Și multi prooroci mincinosi se vor scula și vor amăgi pe multi. Iar din pricina inmultirii faradelegii, iubirea multora se va raci. Dar cel ce va răbda până sfârșit, acela se va mantui". (Matei 24, 10-13)

"Va vor scoate pe voi din sinagogi; dar vine ceasul când tot cel ce va ucide sa cread? ca aduce

închinare lui Dumnezeu". (Ioan 16, 2)

În a doua jumătate a sec. XIX, în țările ortodoxe aflate sub stăpânirea muribundă a vechiului Imperiu Otoman s-au înregistrat numeroase cazuri de atrocități savarsite asupra ortodocsilor. Unul dintre aceste cazuri, prezentat pe larg în presa rusească a vremii era socant pentru simțul comun al vremii: tatăl unei familii fusese jupuit de piele, de viu, în fața copiilor săi. Pentru lumea civilizată a Europei și a Rusiei, astfel de cazuri pareau excluse, dar nu datorită creștinismului lor, ci tocmai datorită "civilizației" și progresului pe care pareau să se înscriaseră aceste zone ale globului în comparație cu altele.

Și totuși, pentru acest profet între scriitori care a fost Dostoievski, lucrurile se arătau în întreaga lor gaunosenie și falsitate, în momentul în care își pune întrebarea dacă atrocitățile ar fi posibile și într-o societate civilizată, urbană. Și răspunsul este că da, sunt posibile. Tot ce trebuie să se întâmple ca ele să se declanșeze, de către oameni de rand, de către oameni aparent normali, este ca ele să fie justificate, așa cum explica, într-o alta manieră, celalalt mare scriitor profetic rus, Al. Soljenitin. De altfel lucrul se întâmplase deja, iar Dostoievski aduce aminte de el: atrocitățile Revoluției Franceze, care au prefigurat marile dezlănțuiri ale rautății ucigase de oameni din sec. XX.

Sunt posibile astfel de atrocități pentru motive mai simple decât am crede. Pentru nepăsarea în care se afla omenirea. Și ne amintim că uriasii pacatoari sunt uitarea, nesimțirea și neștiința. Sunt posibile pentru că suntem superficiali și cinici. Și da, vedem cât de superficiali am devenit până și în credința noastră, cu cât cinism abordăm temele cele mai delicate, cât de insensibili suntem fata de aproapele nostru și cu cata usurinta îl calcăm în picioare sau îl blamăm fără macar să încercăm să-l înțelegem. Sunt posibile pentru că suntem cuprinși de un duh al nihilismului, pentru că orice autoritate reală, duhovnicească, este înjosită cu un zel nebul, fără a se face nici cel mai mic apel la discernământ. Pentru că am uitat un lucru elementar de care ne aduce aminte Dostoievski, anume că nu SUNTEM oameni, ci DEVENIM în măsură în care ne facem ucenicia de oameni.

Iar pentru că nu mai știm să spunem ce e bine și ce e rău, astfel de atrocități nu sunt doar posibile, ci și inevitabile. Și iată cum Dostoievski pune o problema teribilă: în acel moment în care atrocitățile vor fi justificabile, vor fi prezentate drept mijlocul potrivit unui scop nobil, NOI DE CĂRE PARTE NE VOM AFLA? A victimelor sau a calailor?

Să ne trezim din somnul admirației de sine, din somnul senzației false al celor care se afla de partea corectă a baricadei și să ne întrebăm cu frica de Dumnezeu, oare ce păcat care se ascunde în noi, ce patima poate fi carligul de care diavolul și lumea, de care duhul lui antihrist se vor folosi pentru a încerca să ne însele și pe noi, cei "alesi"?

Dea Domnul ca toți cei care iau aminte la acest cuvânt și îl pun la inimă, citindu-l fără violență, să nu fie niciodată de partea celor care îi vand, lovesc,ucid, schingiuiesc și torturează pe semenii lor!

"Civilizația! M-a gândit eu. Cine ar îndrăzni să spună ceva împotriva civilizației? Nu, civilizația înseamnă ceva: cel puțin acești copii ai noștri, care se plimba aici în pace, pe Nevski Prospekt, nu vor vedea cum tatii lor vor fi jupuiti de piele, iar mamele lor nu vor vedea cum sunt aruncați aruncați acești copii în sus, pentru a fi prinși în baioneta, cum s-a întâmplat în Bulgaria. Macar aceasta achiziție să fie meritul civilizației! (...) Da, acest lucru e deja obținut și probabil niciodată nu-l vom mai pierde – iată un considerent extrem de important care se însinuează fără voie în suflet, și nu este catusi de puțin neînsemnat, ceva care n-ar merita să i se acorde atenție, cu atât mai mult cu cât lumea ramane, totuși, un mister, cu toată civilizația ei și achizițiile acesteia. Dumnezeu știe ce primejdii mai pandesc lumea și ce se poate întâmpla chiar și în viitorul apropiat.

Și iată, tocmai mă pregăteam să exclam în sinea mea, entuziasmat: "Traiască civilizația!", ca brusc am început să mă îndoiesc de toate: "Oare s-o fi realizat asta macar pentru copii de pe Nevski Prospekt? Nu cumva nu-i decât un miraj și aici, și numai ni se arunca praf în ochi?"

Știti domnilor, mi-am dat seama că-i un miraj sau, că sa ma exprim mai bland, că-i aproape un miraj și că, dacă aici, pe Nevski, nu se jupoaie pielea tatilor sub ochii copiilor, asta nu-i decât o simpla întamplare, datorată unor, ca să zicem așa, "circumstanțele care nu depind de public", cat și, evident, faptului că aici sunt sergenti de strada. (...) Imi înteleg cuvintele în sensul lor literal. Înțeleg literalmente jupuirea pieilor, chiar aceea care s-a întâmplat asta vara în Bulgaria și cu care le place atât de mult turcilor victoriosi să se indeletnicească. Și tocmai despre aceasta jupuire eu afirm că, dacă nu exista pe Nevski, e "doar o întamplare, datorată unor circumstanțe care nu depind de noi" și în primul rând pentru că deocamdata așa ceva este interzis, ca altfel, cu toată civilizația noastră, nu ne-am da în lături să o facem.

(Continuare la pagina 16)